

גיליון הורים לחוברת - פרשת מקץ

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: חלומות פרעה, יוסף פותר את חלומות פרעה, יוסף המשנה המלך, שנות הרעב, המפגש בין יוסף לאחיו, אחי יוסף חוזרים לארץ כנען, החזרה למצרים עם בנימין, המפגש בין יוסף לבנימין, גביע יוסף באמתחת בנימין

לקראת השבת וחנוכה מצורפים תשעה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגוון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)

סיפור א' – כל החלומות הולכים אחר הפתרון
סיפור ב' – "איש נבון וחכם..."
סיפור ג' – תבונה וחכמה
סיפור ד' – והוא נחש ונחש בו
סיפור ה' – הקב"ה מקדים תרופה למכה
סיפור ו' – מוכר ספרים או עוזר לכוומר?
סיפור ז' – חנה ושבעת בניה
סיפור ח' – החנוכה שהצילה
סיפור ט' – מאכלי גבינה בחנוכה

מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה. שבוע טוב חנוכה שמח ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

כל החלומות הולכים אחר הפתרון
פרעה ידע שכל החלומות הולכים אחר הפתרון שאומרים, ולכן קרא לחכמיו ויועציו שהם אוהבים אותו וימצאו דרך לפתור את החלום לטובה. אך אותם "הכמים", שלא יכלו לפתור לטובה, במקום לשתוק הם פירשו את החלום לרעה. בכך הם יכלו להזיק לפרעה ולארצם לפי שכל החלומות הולכים אחר הפתרון.

על "אוהבים" כיוצא באלו אומרים העולם: "טוב חכם והגם שהוא נער, מאוהב גדול שהוא כסיל ובער".
היה היה פעם חוטב עצים טוב לב, והיה לו עוזר טיפש עם מנת משכל "מינוס", שאהב אותו אהבת נפש. יום אחד כאשר חוטב העצים נרדם ביער, החליט חברו הטיפש לשמור עליו מכל דבר רע. זבוב חצוף נמשך לקול הנחירות של האיש השוכב, והחליט לשכב גם הוא למנוחת צהריים על אפו של האיש, קרוב עד כמה שניתן למקור הנחירות המקסימות.

השומר המסור הבחין ב"סכנה", ומיהר לגרש את הזבוב. הוא נופף בידיו, הזבוב עף במעגלים, אך שוב נחת על אפו של האיש. השומר הטיפש דיבר אל הזבוב ואמר לו: "האינך מתבייש להתגרות כך ברעי אוהבי? כדאי לך לומר את הוודוי, כי אם אתה לא מסתלק מעל אפו של חברי הטוב תיכף ומיד, אני הולך להרוג אותך!"
הזבוב החצוף העמיד פנים כאילו הוא לא מבין ונשאר על אפו של האיש. השומר לקח בול עץ כבד במיוחד והנחית אותו על הזבוב המסכן בפגיעה מדויקת. מעוצמת המכה הזבוב המסכן נפח את נשמתו, וכך גם חוטב העצים שתנומתו הפכה לשנת נצח.

סיפור ב' לשולחן שבת

"איש נבון וחכם..."
לאחר פתרון חלומותיו של פרעה, ממשיך יוסף ואומר לפרעה למצוא "איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים..... ויפקד פקידים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע". מדוע יוסף, אחרי פתרון חלומות פרעה, ממשיך בעצות מה לעשות הלאה. בנוסף, הפתרון של החלומות לא היה כ"כ מסובך וכל אחד מההרטומים יכול היה לפתור את החלום.

משל לבן מלך שהיה חולה מאוד, והמלך ציווה להביא את כל טובי הרופאים שבממלכה. ישבו ביחד כל הרופאים וניסו למצוא תרופה, אך לא מצאו. אמנם זה לא אפשרי שכל מי שרוצה יבוא ויכנס לחדר לבן של המלך. אבל המלך התייאש ואמר: כל מי שרוצה יבוא ויכנס! כי חשב שאולי יבוא מישוהו ויגיד משהו מועיל, אם זה סגולה או לחש או תרופות פרטיות. והנה רופא אחד חכם, שהיה מבין בממלכה, והיה עני, שלא כל כך היה מצליח במעשיו, והוא גם לא היה רופא מומחה. אותו רופא שמע את המחלה של בן המלך, והבין מה היא המחלה, אבל עם כל זאת לא נשאו ליבו ללכת במקום של רופאים גדולים ומומחים, וגם שיער לעצמו שלא ירשו לו להיכנס לארמון של המלך. אבל לאחר ששמע שכולם יכולים לבוא ולהיכנס לחדר של בן המלך, החליט לבוא גם הוא. בא אותו רופא למיטה של הילד, הסתכל בו מעט וראה שהוא יכול לרפא אותו במהרה על ידי

המלמד

מתכוננים לפרשה
השזובות זזוברת

פרשת בקין

רקחת תרופה עם עשבים פשוטים, שגדלים על יד כל אגם ומקווה מים. אבל חשב לעצמו: אם אני יגיד לרופאים המומחים את זה, הם ילעגו לו ויגידו לו: טיפש אנחנו המומחים חקרנו על כל מיני תרופות יקרות מארצות אחרות, שהיו יכולים לעזור ולרפאות את הבן של המלך, ואתה תדבר שקרים כאלו?! לכן חשב איך להגיד להם את זה בצורה שתהיה טובה גם בעיניהם. בא אליהם ואמר: אני בדקתי בכל כלי בינתי הדלים, ומצאתי תרופה לבן של המלך על ידי עשבים ידועים, שהם נמצאים בכל מקום. אבל צריך בשבילם איש מהיר ומבין על דרכי עשייתם ועריכתם ואופן שחיתתם, להתיכם ולצרפם בצורה יהודית כדי שהתרופה אכן תצליח ורק האיש אשר בחכמתו ירקח כמוהו ראוי הוא שיחפוץ המלך ביקרו. ויהי בהישמע דבר הרופא ההוא לפני חכמי הרופאים לבשו שמחה וענו ואמרו: דבריך נכונים! כי כל אחד מהם דמה בנפשו ובעיניו כי אותו יבחר המלך לבצע מעשה התרופה ועריכתה, על כן הסכימו כולם להצעה. המלך בחוכמתו בחר ברופא העני שזכה והפך להיות רופאו האישי של המלך.

סיפור ג' לשולחן שבת

תבונה וחכמה

עפ"י המלצת יוסף לפרעה למצוא: "..... איש נבון וחקם וישייתהו על ארץ מצרים". דוגמא לאיש נבון וחכם, מצאנו ברבי אברהם אבן עזרא. עליו מסופר, כי בתקופתו הלכו שני אנשים בדרך, לאחד היו בתרמילו שתי חלות לחם, ולשני היו בתרמילו שלוש חלות לחם. בדרך, ישבו לאכול, כשלפתע הופיע אדם שלישי, ובקש להצטרף לסעודה. ישבו שלושתם ואכלו מחמשת החלות שבידם. בסוף הסעודה, הוציא האורח חמישה זהובים, ושילם עבור הסעודה שאכל. כאן פרצה מריבה בין שני בעלי החלות. בעל שלוש החלות, טען כי מגיעים לו שלושה זהובים, שהרי הביא שלוש חלות, ואילו לחבירו מגיעים רק שני זהובים, שהרי הביא רק שתי חלות. ואילו חברו טען, שיש לחלק את הזהובים שווה בשווה, שהרי האורח אכל מן החלות שלפניו בלא שהקפיד לשים לב מאילו חלו הוא אוכל. זה טוען כך וזה טוען כך, עד שהחליטו להביא את דינם אל רבי אברהם אבן עזרא. שמע רבי אברהם את טענותיהם ברוב קשב ופסק: בעל שלוש החלות יקבל סך של ארבעה זהובים, ובעל שני החלות יקבל זהוב אחד. שמעו בעלי הדין את הפסק, ופערו פיהם בתמיהה, היתכן? הרב פסק לאחד מבעלי הדין יותר ממה שהעלה בדעתו לבקש? ראה רבי אברהם אבן עזרא את תמיהתם, והסביר: הרי מוסכם על כולם, ששלושה אנשים אכלו חמש חלות. נחלק כל חלה לשלושה חלקים, נקבל סך של חמש עשרה חלקים של חלות. נחלק את החמש עשרה חלקים של החלות לשלושה אנשים שאכלו, ונקבל סך של חמישה חלקים. יוצא אפוא שכל אחד מכם אכל סך של חמישה חלקים של חלות. לפי זה, לבעל השני חלות, היו שישה חלקים של חלות, הוא אכל חמישה חלקים, ונתן חלק אחד של חלה לאורח, ממילא יקבל זהוב אחד. ואילו לבעל השלושה חלות, היו תשעה חלקים של חלות, הוא אכל חמישה חלקים, וארבעה חלקים נתן לאורח, ממילא מגיעים לו ארבעה זהובים.

סיפור ד' לשולחן שבת

"הלווא זה אשר ישמה אדני בו והוא נחש ונחש בו..."

מובא בשם מהר"ם אלשיך שהמופקד על בית יוסף (מנשה) מוכיח את האחים שגנבו את הגביע כדי שיוסף לא יוכל נחש ולגלות את מעשיהם הרעים ומעיד שיוסף מספיק חכם ויכול לנחש גם ללא הגביע שאם לא כן, לא היה שותה בו אלא שומרו. הגביע היווה מבחן עבורם כדי לגלות את התנהגותם האמיתית.

ומעשה שהיה בשליח תלמיד חכם מארץ ישראל שהתאכסן בביתו של אדם שהיה מגדולי העיר שהגיע אליה. אותו שליח תלמיד חכם רצה לתהות על קנקנו של אותו בעל הבית ולכן החליט לבדוק האם בעל הבית מתפלל. עקב אחריו השליח כמה ימים וגילה שבעל הבית לא מתפלל בכלל. כל יום הוא קם בבוקר והולך לעבודה, ובערב חוזר אוכל והולך לישון והוא לא מתפלל. בנוסף, על הקיר בחדר של בעל הבית היה תלוי הנרתיק של הטלית ותפילין, אבל הוא לא משתמש בהם כלל. התעניין השליח עם האנשים בבית הכנסת האם אותו בעל הבית מתפלל ואמרו לו שאף אחד מבני הבית לא מתפלל אפילו ביחידות.

רצה השליח לדבר עם בעל הבית ומשפחתו כך אבל התבייש ופחד מכיוון שהיה האיש הכי עשיר בעיר. החליט השליח להוכיח אותם בדרך עקיפה ובתפילה לעזרת הקב"ה: לגביר היה גביע קטן מכסף שהיה שותה בו יין בזמן הסעודה ביחד עם הבשר והדגים, והגביע היה יקר לגביר.

בגלל שהגביע היה ממש יקר לו, הוא לא הסכים לאף אחד לגעת בגביע ובסיום הסעודה היה לוקח אותו ומחביא אותו. בלילה האחרון שהיה השליח אצל העשיר, אכלו העשיר והשליח ארוחת ערב גדולה ומכובדת לכבוד השליח. אחרי הארוחה העשיר היה עסוק בעניינים של עבודתו, והגביע היה מונח על השולחן. לקח השליח את הגביע והחביא אותו אצלו. העשיר שהיה עסוק שכח מהגביע ולא שם לב שהוא נעלם. כשהלכו כולם לישון הלך השליח לחדר של העשיר ושם את הגביע בתוך הנרתיק של הטלית והתפילין וחזר לחדרו לישון.

למחרת בירך את בעל הבית והשליח יצא לשליחותו.

כשחזר העשיר בערב, רצה לאכול ארוחת ערב ולשתות יין בגביע, אבל... הגביע נעלם! חיפשו כל בני הבית את הגביע אך לא מצאו. כעבור כמה זמן שוב חזר אותו שליח לעיר והתאכסן בבית של אותו עשיר. כשישבו לאכול אמר לו העשיר שמאז שהלך הוא כבר לא שותה בגביע הזה כי הוא נעלם.

ביקש העשיר מהשליח התלמיד חכם שיעשה חרם על מי שגנב את הגביע. אמר לו השליח מחר בבוקר כשאתפלל ואהיה עם טלית ותפילין אני בעז"ה יעשה את החרם.

למחרת ביקש השליח מהעשיר שילבש גם טלית ויניח תפילין לפני שיתחילו את התפילה, ואמר לו כך כדי שלא יתבייש. פתח העשיר את הנרתיק וגילה את הגביע. אמר לו השליח: כל זה היה תחבולה מצדי. אני החבאתי לך את הגביע בתוך הנרתיק, כי כשבאתי אליך בפעם הראשונה ראיתי שלא הנחת תפילין וטלית בגלל השכמתך המוקדמת לעבודה וכבר קהתה נשמתך ונתרחקת מאביך ומה נשאר בידך? רק תפילה בשבת?

התבייש העשיר על התוכחה הנסתרת של השליח ונפל על רגליו וקיבל על עצמו שלא לילך בלי תפילה ואפילו כל עסקי העולם מחכים לו

סיפור ה' לשולחן שבת

הקב"ה מקדים תרופה למכה

וַיִּטֵּב הַדָּבָר בְּעֵינַי פְּרַעַה וּבְעֵינַי פֶּלַעַבְדִּי. וַיֹּאמֶר פְּרַעַה אֶל עֶבְדִּי: "הֲנִמְצָא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ?!"
מאז ומעולם חכמי ישראל היו מומחים בפתרון חלומות, ובעזרת חכמתם וסייעתא דשמיא הצילו את עם ישראל לא פעם, מגזרות קשות ורעות.

בתקופת האינקוויזיציה הארורה, כמרים רשעים ביקשו לקדש מלחמה ביהודים העקשנים, אשר הוכיחו בנהרות של דם כי אמונתם חזקה ואין הם מוכנים להחליפה בעד שום הון שבעולם.

בעת ההיא, המלך אלפונסו משל על ספרד שהיתה מרכז העולם הנוצרי, אך בניגוד לקודמיו, הוא היה טוב ליהודים. יום אחד קם המלך נסער וזועף מתוך חלום בלהות. הוא ביקש ממשרתיו להזעיק בדחיפות את סגל היועצים, את המשנה למלך דון פידרו ואת טומאש, החכם מכל אדם בארמונו.

בתוך זמן קצר ישבו כולם סביב למיטתו של המלך אלפונסו. המלך התחיל לספר להם חלום שחלם וחזר על עצמו כמה פעמים בלילה: "בחלומי הריני רועה צאן על עדר בן מאות כבשים לבנים ויפים. אני מטפל בהם בחמלה וברחמים, לוקח אותם אל מרעה משובח, משקה אותם מים זכים מהבאר ושומר עליהם בשבע עיניים. לפתע עדת זאבים התקרבה במהירות לאזור המרעה. פניהם היו רעות, פיותיהם הפעורים חשפו ניבים מפחידים ועיני הזאבים היו מרושעות, חורשות רע.

אך הזאבים לא פנו אל הצאן. הם ניגשו אלי, הרועה, ואמרו בתקיפות: "אדוני הרועה, הכבשים הללו שאתה משגיח עליהן, רעות וחצופות. הן פשעו ועשו מעשה חמור מאוד. אם אתה הרועה תעניש אותן כהוגן - מוטב, אך אם לא - אנו נעניש אותן ונטרוף את כולן". לא ידעתי איזו עבירה עשו הכבשים שלי, אך מתוך פחד השבתי לזאבים: "כדברכם, אני אעניש את הצאן ואהרוג את כולם". הזאבים האמינו להבטחתי והלכו משם, אך אז התחלתי לחשוב: "מה אעשה עתה?! איך אוכל להשמיד את הצאן אשר עלי לשומרו?! אך אם אמרה את פי הזאבים, ולא אקיים את הבטחתי, מה יהיה אתי?"

תוך כדי התלבטות, הגיע לפתע גור אריות שוחר צדק ונהם בקול דברי שבח על הצאן, שלא יתכן שעשו רע, וגינה את הזאבים הרעים. דבריו היו כה נכונים וצודקים, עד שאני האמנתי לו. כבר לא פחדתי מהזאבים הרעים ולצאן היתה הרווחה.

לאחר ימים אחדים הגיחו לפתע הזאבים הרעים, נטלו כמה טלאים מן העדר, ונעלמו משם עם טרפם האומלל בפיהם". המלך הסביר שהבין שמשוהו רע עומד לקרות ולכן זימן את היועצים החכמים, וביקש מכולם להציע פתרונות לחלום כדי שיוכל לקדם את פני הרעה.

היועצים ניסו להפעיל את גלגלי המוח החלודים במציאת פתרון הולם, אך מכיוון שלא עברו 'קורס על בסיס' בפתרון חלומות, הם השיבו למלך במבוכה: "אדוננו המלך, ירום הודו, דבר גדול דרשת מאתנו. אין כיום מי שבקי בחכמת פתרון החלומות. אין לנו ברירה אלא להמתין ולראות כיצד ייפול דבר".

המלך חרד מפני הבאות ואמר בכעס: "מה בצע לי ביועצים וחכמים מדופלמים, אם אין לי תועלת מהם ביום פקודה... איך אוכל לאכול או לישון אם איני יודע מה פתרון החלום?!"

המלך יצא עם טומאש, ראש החכמים, אל הגן המקיף את הארמון, כדי להרגיע מעט את נפשו בטיול. תוך כדי הטיול בגן ניגש אחד משומרי הארמון אל המלך בקידה והודיעו כי רבי אברהם בנבנישתי היהודי מבקש לראות את המלך בדחיפות. המלך בהתחלה רצה לדחות אותו, אך לפתע התעשת ואמר: "איך לא עלה על דעתנו לשאול את היהודים? הרי הם חכמים ואין כמותם בפתרון חלומות... יבוא אברהם היהודי".

רבי אברהם בנבנישתי היה היהודי המקורב ביותר אל המלך, והגיע עתה כדי לדבר על לב המלך ולהתחנן על עמו בעקבות צרה חדשה שהתרגשה עליהם.

המלך קיבל את רבי אברהם בחביבות ואמר לו: "שלום עליך רבי אברהם. חלמתי חלום ופותר אין אותו. אני אתאר לפניך את סיפור החלום, ואתה ברוחך הגדולה ובסייעתא דשמיא תפתור אותו אל נכון".

המלמד

מתכוננים לפרשה
השבועות הזוכרת

פרשת בקין

רבי אברהם רצה לסרב בנימוס, אך המלך לא נתן לו את האפשרות להשחיל אפילו מילה אחת ופתח מיד בסיפור החלום שמטריד אותו בלי להחסיר אפילו פרט אחד. המלך ציפה לפתרון והזהיר את רבי אברהם שאם לא יאמר לו פתרון מניח את הדעת - ענוש ייענש. רבי אברהם בנבנישתי הגיע למלך בגלל עניין של פיקוח נפש הרובץ על כל יהודי הממלכה, ועכשיו המלך לא מוכן לשמוע כלום חוץ מפתרון חלומי...

קודם לכן נערכה תהלוכה של אנשי הדת הנוצרית. התהלוכה עברה לאיטה וההמונים הנבערים הריעו בשמחה. התהלוכה עברה גם ברחוב היהודים, אבל שם נעצרה בהפתעה. עיני הכמרים כולם הופנו אל אחד החלונות שנסגר במהירות. אבן נשלחה משם ופגעה בפסל מפואר שהיה ביד הבישוף הראשי. משהו ביקש לפגוע ב'קדושת' המעמד.

התהלוכה נעצרה, והכמרים ביקשו מי הוא היהודי שביקש לחלל את ה'קודש' ולפגוע בקדושת המעמד. היה ברור להם שזהו יהודי ארור, וביקשו לדעת מיהו זה ואיזה הוא, כדי למצות אתו את הדין. משליך האבן היה מתוחכם. המוני הנוצרים הגיחו מכל עבר בכדי ללכודו ולעשות בו שפטים, אך הוא נעלם. ראשי הנוצרים הסיתו את ההמונים הנבערים לנקום ביהודים, אך התאפקו מלערוך פוגרומים לפני שייגשו אל המלך ויבקשו ממנו רשות לערוך פרעות ביהודי המדינה אשר נציג מטעמם חילל את הקודש. היהודים המפוחדים שלחו את רבי אברהם בנבנישתי אל המלך כדי לדבר אל לבו לפני בואה של משלחת המקטרגים הנוצריים. רבי אברהם הספיק להגיע אל המלך לפני שהגיעה משלחת הכמרים, ורצה להשתדל ולהתחנן על אחיו היהודים, אך המלך החל לספר לו את החלום ודרש ממנו פתרון.

רבי אברהם קישר בחכמתו את דבר החלום עם העניין שלשמו הגיע אל המלך, ולחש לו סיפור דברים מה עתיד להתרחש בממלכה עפ"י החלום... המלך הקשיב בעניין ולבסוף אמר: "הדברים אכן נשמעים ומתקבלים על הדעת, אך דע לך - אם פתרון החלום יתקיים - כבד אכבדך מאוד, אולם אם לא, ענוש תיענש על פגיעה במלכות".

שעה קלה לאחר מכן הופיעו אצל המלך נכבדי הכמרים אשר תיארו בזעם את חוצפתם של יהודי המדינה: "במקום שיאמרו תודה על טוב לבם של הנוצרים אשר נותנים להם לדור בשקט, מעזים הם פנים בכל היקר לנו. עליך להעניש את היהודים הארורים בכל חומרת הדין ואם לא - נעניש אותם בעצמנו!"

"יפה", לחש המלך באוזני טומאש, "חלקו הראשון של פתרון החלום שהציע הרב מתקיים - אני הרועה, היהודים הם הצאן ומשלחת הכמרים הם הזאבים הרעים שרוצים שאעניש קשות את היהודים, ואם לא - יעשו זאת הם. לא ייאמן! החלום מתגשם בדיוק כמו שאמר הרב... הפתרון הולך ומתקרב לאמת".

המלך שאל את הכמרים הנכבדים: "האם אתם בטוחים במאת האחוזים שהיהודים זרקו אבן על הפסל?" "בטוחים, ויש עדים לדבר", ענו הכמרים. חרה להם על המלך על שאינו קנאי מספיק על חילול הקודש ומתעכב בביירוטים במקום לתת אישור לפוגרום ולגרש את כל היהודים מארצו.

המלך התלבט וביקש מהם להמתין לתשובה בחדר ההמתנה המלכותי. באותו רגע נכנס לחדר המלך בנו הנסיך. המלך וטומאש הביטו בו המומים. הנסיך הצעיר שמעולם לא התערב בענייני המלוכה, ביקש הפעם מהאב הסברים אודות סיעת הכמרים הממתינה בחוץ במתח רב.

המלך אמר לנסיך את טענת הכמרים, ולמשמע הדברים נזעק ואמר: "וכי יש במחשבתך להשיב להם בחיוב?! היהודים הם נתינים נאמנים וישרי דרך... מדוע אמרת לכמרים להמתין, במקום לשלוח אותם לכל הרוחות?! הרי ברור שהם שונאים את היהודים שנאת חנם וחורשים עליהם רע, אין להם הוכחה ברורה שיהודי זרק את האבן, וגם אם כן, האם בגלל יהודי אחד תעניש את כולם? לא יקום ולא יהיה! הרי אתה מלך של חסד יושר ואמת, וכי לא מספיק מה שסבלו היהודים עד עתה?!"

המלך וטומאש הקשיבו לדברי הנסיך וחיוך השתפך על פניהם. הנה מתקיים המשך הפתרון שהציע החכם היהודי - גור האריות שבא להציל את הכבשים בטענות של צדק ואמת הוא הנסיך, בן המלך.

הנסיך ביקש מאביו סיעה של שוטרים וחוקרים, והוא בעצמו ינהל חקירה מי הוא זה שביזה את הקודש, ורק הוא ייענש. המלך הסכים והשיב לחבורת הכמרים שברצונו לבדוק את הדברים ולהעניש רק את החוטאים, והכמרים יצאו מהארמון מאוכזבים.

הנסיך פתח בחקירה ועד מהרה התברר שאחד מהכמרים שכנע ילד נוצרי להכנס לאחד מבתי היהודים ולהשליך משם אבן על הפסל. הוא שילם לו פרוטה שחוקה והבטיח לו עולם הזה ועולם הבא וכל טוב נצח סלע, וברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, עבור המלאכה הקלה.

המלך שמח במסקנת החקירה ופרסם את הדברים בציבור, תוך כדי שהוא מזהיר את העם לבל יפגעו בנתיניו היהודים אשר הוכח שהם חפים מפשע. לחבורת הכמרים הייתה מבוכה וביזיון והם כעסו וקצפו.

כאשר הרב פתר למלך את החלום, רצה המלך לדעת גם מה פתרון סופו של החלום בו הזאבים חוזרים ולוקחים כמה כבשים בפיהם, אך הרב התחמק מלהסביר את פשר הדבר.

כשבאו היהודים להודות למלך על שעשה עמם צדק ולא נתן להמונים לערוך בהם פרעות, הם סיפרו לו שלא יצאו נקיים לגמרי מהעלילה המרושעת. קבוצת חמומי מח שהסיתו אותם הכמרים, לא צייתו להוראת המלך ופגעו קשות בארבעה יהודים תמימים שהלכו לתומם.

"אכן נודע פתרון החלום בשלמותו", התרגש המלך, "סיעת הזאבים לא ויתרה, ונטלה ארבעה כבשים מן העדר". אחר הדברים האלה גידל המלך אלפונסו את רבי אברהם בנבנישתי, החכם היהודי, ושם אותו מעל כל השרים. ליהודים היתה רווחה בזכותו במשך שנים רבות.

סיפור ו' לשולחן שבת/לחנוכה

מוכר ספרים או עוזר לכוומר?

למדנו במסכת שבת (כא.) כשנכנסו היוונים להיכל, טימאו את כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. אותו פך שמן מסמל את נקודת הטהרה הפנימית של היהודי ועלינו להקפיד לשמור עליה מדעות מקולקלות. לעירו של הגאון רבי חיים לייב מישקובסקי זצ"ל, אב"ד סטאוויסק שבפולין, בא סוחר שמכר תשישי קדושה: מזוזות, ציציות וסידורים. הוא הניח את סחורתו על השולחן שבבית הכנסת כדי להציגה לפני המתפללים. ניגש הרב אל השולחן, ומבטו נתקל בחבילה של ספרים שכתבו המשכילים. מיד קיים הרב "ובערת הרע מקרבך", לקח את הספרים והשליכם אל התנור הבוהר. כעס הסוחר: "הרב גרם לי הפסד מרובה, איך אוכל לפרנס את בני ביתי מן הפרוטות המועטות שאני מרוויח ממכירת מזוזות או חבילה של ציציות? עיקר פרנסתי מן הספרים האלה, שאינם ספרים כה גרועים. אלו ספרים שכתבו אותם יהודים". ענה לו הרב: "בשביל הספרים השרופים אשלם לך מכיס, אולם במה שנוגע לפרנסתך, אין אדם רשאי לעשות מסחר בספרי מינות, ועליך להפיש מקור אחר לפרנסתך". הסוחר רטן על שהרב מפריע לו להרוויח את לחמו, והרב הבטיח לו כי ישתדל לעזור לו למצוא פרנסה אחרת. למחרת, אחרי תפילת שחרית, ניגש הסוחר בפנים נפולות אל הרב כדי להזכירו לקיים את הבטחתו. הרב השיבו כי ביקש מהשמש להזמין אל ביתו את הכומר, והוא מקווה שיוכל להשיג לו בעזרתו משרה הגונה. הסוחר התעניין לדעת כיצד יוכל להיושע על ידי הכומר. "פשוט מאוד", ענה הרב: "לפני כשבוע סיפר לי הכומר כי הגוי שהיה מצלצל בכל יום בבוקר בבית התפילה שלו מת, ואני רוצה לבקשו לתת לך את המשרה הזאת כדי שתוכל להתפרנס בכבוד". הזדעזע הסוחר: "האם חושב הרב כי לעת זקנתי אהיה סגן לכוומר לעבודה זרה?" השיב לו הרב: "חשוב בעצמך, לצלצל בשביל לעורר את הגויים משנתם ללכת לבית אידם אתה מהסס אבל למכור ספרי מינות לילדי ישראל בטענה שאינם כה גרועים, אתה מסכים...?! הלא בסופו של דבר עלולים ספרים אלה לעורר את יצרם הרע וילכו בעצמם לעבוד עבודה זרה.

סיפור ז' לשולחן שבת/לחנוכה

חנה ושבעת בניה

הימים ימי גזירות אנטיוכוס. לימוד התורה וקיום המצוות נאסרו בגזירת המלך; חיילי אנטיוכוס הסתובבו בחוצות העיר כדי ללכוד "עבריינים" המפירים את הצו המלכותי. הסוחרים התכופים העלו פרי: חנה, אם לשבעה בנים ששמרה במסתור על מצוות התורה, נלכדה והובאה לפני המלך אנטיוכוס יחד עם שבעת בניה. "אם חפץ בחיים אתה, השתחוה לפסל שלפניך!" ציווה המלך על הבן הבכור. "לעולם לא אעשה זאת, שכן כתוב בתורה: 'אנוכי ה' אלוקיך'!" לא אבגוד בדת האלוקים, גם אם תקח את חיי. "אכן, כך אעשה!" קרא המלך בזעם, והורה לחייליו לענות את הבן הגיבור לעיני אחיו ואמו. בזה אחר זה הובאו הבנים אל המלך. הם הפגינו גבורת-נפש וסירבו להשתחוות לעבודת האלילים, גם כאשר הקלגסים עינו אותם למוות. נותר רק בן אחד, ילד קטן ויפה עינים, שעמד ליד אמו והסתכל בנעשה בעיניים נפחדות. "אם גם ילד זה לא ישמע בקולי" חשב אנטיוכוס לעצמו, "אהיה ללעג ולקלס בעיני כל!" "ילדון נחמד, אם תקשיב בקולי ותשתחוה לפסל, אתן לך עושר וכל טוב; כשתגדל, אמנה אותך למשנה למלך... אם תתנהג בטיפשות, כאחיק, אהרוג אותך בעיניים אכזריים..." "מלך גאוותן!" הזדקף הילד והכריז. "כיצד תוכל להבטיח לי גדולות ונצורות? הלא אתה בשר ודם, ואינך יודע אפילו מה יתרחש מחר!" המלך לא רצה להתבזות לעיני עבדיו ולחש באוזנו של הילד: "אשליך את הטבעת שלי לארץ, ואתה תתכופף ותרים אותה. כך יחשבו כולם שהשתחית לפסל." "חבל עליך, קיסר" השיב לו הילד בקול תקיף. "אם אתה חס על כבודך שלך כך, ודאי שאני אחוס על כבודו של בורא העולם ולא אציית לדברך." בערה חמת המלך והורה להוציא אותו להורג לאלתר. חנה ביקשה להיפרד ממנו בטרם יוצא להורג, נישקה אותו ואמרה: "בני, לכו לאברהם אביכם ואמרו לו: אתה עקדת מזבח אחד, ואני עקדתי שבעה מזבחות." לאחר-מכן, עלתה אל הגג וקפצה ממנו אל מותה. יצאה בת קול מן השמים ואמרה: "אם הבנים שמחה."

סיפור ח' לשולחן שבת/לחנוכה

החנוכה שהצילה מושקה החסיד, היה סוחר יערות ממולח. לפני כל עסקה ענקית, היה ממהר לבית הרבי מליובאוויטש לבקש ברכה להצלחה. וזה עבד! כל ברכה הביאה איתה הצלחה נוספת. פעם אחת כשהגיע אל הרבי מליובאוויטש כדי לבקש את ברכתו. והנה, הפעם ציוה עליו הרבי כי יקח עמו את החנוכה. "את החנוכה?" נדהם האיש. הוא התפלא ושאל את הרבי: "אבל בחנוכה אני יושב בביתי. כל העבודה היא עד הגשם הראשון כי עצים רטובים אינם סחורה..." הרבי לא חזר בו: "קח עמך את החנוכה!" המסחר באותה שנה התארך והנה בדיוק בסוף חודש כסלו קיבל הצעה על יער ענק מהפריץ המקומי. זו היתה הצעה חלומית שהוא לא יכול לסרב לה והסתבר שבאותו איזור לא ירד עדין גשם והעיסקה יצאה לפועל. מושקה לן בבקתה שהקים לו, ומידי יום פיקח על העבודה. אמצע הלילה, רוחות ערות מנשבות. הוא שומע את הסערה וחרדה לא מוכרת נכנסת לליבו. מעולם לא פחד. מה קרה לו? עמד והקשיב, ושמע צעדים מתקרבים. הוא התקרב אל הדלת, אבל מישהו הקדים אותו. מצא את עצמו מול דלת נפרצת ואקדחים שלופים למולו. "הבא את הכסף, אחרת נהרוג אותך כאן!" דרשו הפורצים. הוא התבונן בהם, ואת מי ראה? את פועליו המוכרים. איוון, ויאצ'ק שכבר במשך שנים עבדו איתו יד ביד. את הכסף הביא להם מיד. וכי יכול היה להתנגד?! אבל אז הם לא התכוונו להסתלק. אלא כיוונו שוב את הרובה כלפיו. "מה? וכי חושב אתה שניתן לך להתחמק?" הרי תרוץ למשטרה להסגירנו... "לא ולא! כאן תהא קבורתך!"

צחוקם המרושע הפיל עליו מורא. והנה נזכר ברבי. הרי היה אצל הרבי לפני המסע הזה, איפה הברכה שלו?? ופתאום נזכר!! "חנוכה היום! הגיע חנוכה ואני לא זכרתי. לא הדלקתי נר חנוכה. לא שמתי לב שכבר כ"ה בכסלו." אוהו! בכה והתיפח. הוא ביקש מהרוצחים טובה קטנה. משאלה אחרונה. "מה רצונך?" שאלוהו עובדיו לשעבר. "רצוני להדליק נר של חנוכה." השודדים המרושעים איפשרו למושקה להדליק את החנוכה שלקח בברכת הרב. ברעד ובחיל הדליק מושקה את החנוכה, נזכר בדברי הרבי ודמעות נקו בעיניו. בתוך הסערה הגדולה ורעש הרוח הנושבת שמע מושקה רעשים קלים ולא ברורים ולאחר עוד רגע קט נשמע קול רעש גדול של פרסות סוסים דוהרים. בפתח הביקתה הופיעו הפריץ ומלוויו. זו היתה הפתעה גמורה לשודדים. התבונן הפריץ מולו, וראה את המצב לאשורו. שני רוצחים עם אקדחים שלופים ומולם מושקה היהודי שאותו העריך על ישרותו ופועלו. מיד זינקו שומרי הפריץ על השודדים וכפתו אותם. "מושקה!!" קרא הפריץ כשהוא מתרגש. "לולא החנוכה שלך לא הייתי רואה אותך! לא הייתי יכול לעזור לך!!" "איך זה שהגעתי לכאן? התפלא הפריץ. איזה צרוף נסיבות מרתק. הטבעת היקרה שלי אבדה לי במהלך הצייד היום. וחזרתי באמצע הלילה לחפש אותה כאן." מושקה, החנוכה הצילה אותך!!" זו זכות הרבי שלי. בכה מושקה בהתרגשות.

סיפור ט' לשולחן שבת/לחנוכה

מאכלי גבינה בחנוכה על העיר ירושלים, הוטל מצור אכזרי בפיקוד המצביא הסורי אליפורני. מפקד סורי זה היה ידוע לשמצה באכזריותו. כשהצליח לכבוש עיר, לא ידע רחמים ולא חמל על נער או זקן, אשה וטף. אין פלא, איפוא, כי היהודים הנצורים בירושלים לחמו כאריות והדפו את כל התקפותיו. כשנתקל אליפורני בהתנגדות היהודית העזה, הוא החליט להאריך את המצור עד שהעיר תפול לידיו בלי קרב, אחרי שהרעב והצמא יתנו בה את אותותיהם. מתברר כי חשבונו של אליפורני היה מבוסס למדי, ותוך זמן קצר אזלו המים בעיר, עד שהלוחמים בקושי יכלו לעמוד על רגליהם. בכיכר השוק של ירושלים התאסף המון גדול, ודרש בקולי-קולות ממנהיגי העיר – ועוזיהו, בראשם – לפתוח במשא ומתן עם אליפורני לבירור תנאי הכניעה.

המלמד

מתכוננים לפרשה
השוכנות זוכרות

פרשת בקיץ

עוזיהו והזקנים בקושי יכלו לעמוד בהפצרותיהם של הלוחמים המיואשים, מוכי הצמא. "אנו תנו לנו עוד חמישה ימים" קרא עוזיהו. "חמישה ימים ולא יותר. הבה נקווה כי בורא העולם, אשר בידו נפש כל חי, לא יסגירנו לידי האויב האכזר הזה. רק חמישה ימים! אם אז לא תבוא הישועה, אזי נסגיר את עצמנו בידי האויב."

ההמון התפזר אט-אט, ובכיוון נותרה רק אשה אחת, שקועה בהרהורים. היא ניגשה אל עוזיהו וזקני העיר ואמרה להם: "מדוע אתם מנסים את האלוקים? אם הינכם מאמינים כי הוא יכול להושיע אותנו, מדוע תגבילו את אמונתכם זו לימים ספורים? האינכם יודעים, שלהיכנע בידי אליפורני, גרוע יותר מן המוות עצמו?"

שמה של האשה היה יהודית. היא היתה בתו של יוחנן כהן גדול, שהתאלמנה מספר שנים קודם לכן ממנשה בעלה. מאז היא בילתה את ימיה בתפילה לאלוקים ובמעשי טוב וחסד. כולם הכירו אותה בזכות צדקנותה, צניעותה ויופיה המיוחד.

"צדקת, בתי" נאנח עוזיהו, "אך אנו זקוקים לנס אמיתי. רק גשם שוטף שימלא את הבארות, יוכל להציל אותנו מהגורל האכזרי. התפללי עלינו, יהודית."

"על כולנו להתפלל" השיבה יהודית קצרות. "גיבשתי תכנית מסויימת, אולי יעזור האלוקים וישלח ישועה על ידי. אני רוצה לצאת לאליפורני יחד עם שפחתי."

"על מה את מדברת! קרא עוזיהו בחרדה. "את רוצה לסכן את חיך ואת כבודך?"

"בורא העולם כבר שלח ישועה לישראל על-ידי יעל אשת חבר הקיני, ומסר את סיסרא בידי אשה. הוא יכול לשלוח ישועה גם על ידי."

כשראה עוזיהו שלא יוכל להניא אותה מביצוע תכניתה המסוכנת, הוא העניק לה את ברכתו.

מספר שעות לאחר-מכן יצאה יהודית את שער העיר, בדרכה אל אליפורני. היא היתה מקושטת במיטב בגדיה, אותם לא לבשה מאז מות מנשה בעלה. צעיף ארוך כיסה את פניה היפות והיא הלכה בצעדים מאוששים, כשלידה הולכת אמתה הנאמנה שנשאה על ראשה סל שהכיל לחם, גנינה וכמה בקבוקי יין.

השמש כבר הסתתרה מאחורי ההרים כשיהודית ואמתה חמקו מהעיר. הן התקרבו אל מחנה הסורים כששפתותיהן לוחשות תפילה. סמוך למחנה הן נעצרו על-ידי החיילים הסורים. "יש לנו ידיעה חשובה עבור אליפורני" השיבה יהודית בקול תקיף. "קחו אותנו אליו תיכף ומיד."

היא הוכנסה לאוהל אליפורני, שישב בחברת קציניו ושתה לחי הנצחון הקרוב. "מי את ומה מעשיך כאן?" – שאל אותה המצביא. "אני מהעיר ירושלים, העיר שאתה צר עליה" – השיבה יהודית – "החיים בעיר נמאסו עלי. שמעתי על מעשי גבורתך, ורציתי להכיר אותך מקרוב כדי שתתן לי את חיי לשלל."

"בקשר לעיר הנצורה – המשיכה יהודית – הרי שם המצב קשה מאוד. האנשים רעבים וצמאים, אולם הם עדיין לא איבדו את בטחונם בבורא העולם. כל זמן שהם יתמידו באמונתם זו, לא תוכל לכבוש את העיר; אולם הם לא יחזיקו מעמד זמן רב מדי. דברי האוכל הכשרים כבר נאכלו ועוד מעט יאלצו התושבים לאכול בהמות טמאות וכל מיני שרצים, אז תבער בהם חמת האלוקים והוא ימסור את העיר בידך."

אליפורני היה מוקסם מהפגישה הבלתי צפויה עם אשה יפה ועדינה זו. יהודית המשיכה וסיפרה לו שתבוא בכל ערב לעדכן אותו על מצב העיר.

"אם אכן את דוברת אמת, ואם תעזרי לי לכבוש את העיר, אשא אותך לאשה" הבטיח לה אליפורני. הוא ציווה על חייליו לאפשר לה לצאת ולבוא אל המחנה באופן חופשי.

יהודית שבה אל העיר ועידכנה את עוזיהו כי ה' הצליח את דרכה, וכי הישועה קרובה לבוא.

בלילה השלישי, הזמין אליפורני את יהודית לסעודה אצלו באוהל. הוא ציווה לבל יכנס אליו איש. במרכז האוהל עמד שולחן עמוס לעייפה עם משקאות ומעדנים, אולם יהודית אמרה כי היא הביאה עמה מאכלים משלה והיא תאכל רק מהם.

גבינת יהודית היתה טעימה להפליא אך מלוחה מאוד. אליפורני, שהיה זללן לא קטן, מילא את כריסו מהגבינה הטעימה. כשהצמא החל להציק לו, שתה המצביא המשולהב מנאד החלב והיין שהביאה יהודית, עד שתוך זמן קצר שכב ונרדם.

"חזקני, אלוקי, רק הפעם!" קראה יהודית את תפילת שמשון הגיבור לפני שמוטט את הבית על הפלישתים. היא התגברה על פחדה, ניגשה אל הקיר, שם היתה תלויה חרב אליפורני. ביד רועדת ובכחות על-אנושיים הניפה יהודית את החרב, וכרתה את ראשו של העריץ.

היא עטפה את הראש הכרות בצעיף, וכעבור רגעים אחדים יצאה מן המחנה, כפי שעשתה בלילות הקודמים, כאילו לא אירע דבר. היא מיהרה אל העיר, והראתה לעוזיהו את ה"מציאה" שהביאה. הוא ניסה להביע את רגשי תודתו, אך היא קטעה אותו: "אל לנו לאבד רגע" אמרה בתקיפות. "צווה מיד על אנשיך שיפתחו בהתקפה. החיילים המופתעים ירוצו אל אוהל מצביאם וימצאוהו כרות ראש, ויפוצו לכל רוח – הנצחון יהיה שלם ומלא."

התכנית הצליחה, וכך ניצלה העיר ירושלים בזכות אשת חיל – יהודית.

המלמד

מתכוננים לפרשה
השוכות זוכרת

פרשת מקץ

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות :

זלכות פרעה (מא, א-יד)

שר המשקים שוחרר מבית הסוהר ושכח להזכיר את יוסף אצל פרעה. יוסף נשאר בבית הסוהר עוד שנתיים לאחר שפתר את חלומות שר המשקים והאופים. פרעה מלך מצרים חולם שני חלומות משונים. ולמדנו במדרש רבה שפרעה חלם גם את הפתרון אך שכח אותו שכתוב "וַתִּפְּעֶם רוּחוֹ" ואילו בנבוכדנאצר כתוב "וַתִּתְּפַעֵם רוּחוֹ" ששכח גם את החלום וגם את הפתרון.

1. מה חלם פרעה בחלום הראשון ? (מא, ב'ד) " .. מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת בשר ותרעינה באחו והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן היאר רעות מראה ודקות בשר ... ותאכלנה הפרות הרעות המראה ודקת הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת
2. מה חלם פרעה בחלום השני ? (מא, ה'ז) והנה שבע שבילים עלות בקנה אחד בריאות וטבות: ושבע שבילים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן ותבלענה השבילים הדקות את שבע השבילים הבריאות והמלאות
3. כל חרטומי מצרים וחכמיה לא הצליחו לפתור את חלומות פרעה. אלו פתרונות הציעו החרטומים לפרעה ? (רש"י. מא, ח) שהיו אומרים שבע בנות אתה מוליד, שבע בנות אתה קובר
4. מה סיפר שר המשקים לפרעה ? (מא, ט"ג) ויתן אתי במשמר בית שר הטבחים אתי ואת שר האפים ונחלמה חלום .... אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו: ושם אתנו נער עברי ... ונספר לו ויפתר לנו את חלמתינו איש כחלמו פתרו ... כאשר פתרו לנו כן היה אתי השיב על פני ואתו תלה
5. מה כוונת שר המשקים באומרו: "נער עברי עבד" ? (רש"י. מא, יב) שוטה, ואין ראוי לגדולה, אפילו לשוננו אינו מכיר . עבד. וכתוב בנימוסי מצרים שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים
6. כיצד התכוון יוסף למפגש עם פרעה ומדוע ? (רש"י. מא, יד) ויגלה. מפני כבוד המלכות

יוסף פותר את זלכות פרעה (מא, טו-לז)

לאחר שפרעה שמע שיוסף יודע לפתור חלומות, הוא ביקש לקרוא ליוסף. פרעה סיפר לו את חלומותיו, ויוסף מיד פותר אותם.

1. מה אמר יוסף לפרעה כשביקש ממנו שיפתור לו את חלומי ? (מא, טז) השלימו: " בלעדי (אין החכמה לפתור חלומות ממני - אלא) , אלקים יענה את שלום פרעה (הקב"ה נתן לי את החכמה לפתור)"
2. מה אמר יוסף לפרעה לפני שפתר לו את החלומות ? (מא, כה) השלימו: " חלום פרעה אהד הוא (שני החלומות הם אותו חלום) את אשר האלקים עשה הגיד לפרעה "
3. השלימו את פתרון יוסף לחלומות: (מא, כז-לא)
א. שבע הפרות היפות ושבע השיבולים הבריאות הם שבע שנות שבע
ב. שבע הפרות רעות המראה ושבע השיבולים הדקות הם שבע שנות רעב בהתחלה יהיו שבע שנות שבע ואחריהם יבואו שבע שנות רעב
4. מדוע חלם פרעה חלום אחד בשתי צורות שונות ? (מא, לב) ממחר האלקים לעשתו
5. מה המליץ יוסף לפרעה לאחר שפתר את החלומות ? (מא, לג-לד): ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים...ויפקד פקדים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע ויקבצו את כל אכל השנים הטבות הבאת האלה ויצברו בר .. והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב אשר תהיין בארץ מצרים ..
6. האם קיבל פרעה את הצעת יוסף ? מה הוא אומר על יוסף ? (מא, לד-לז) "וייטב הדבר בעיני פרעה .. ויאמר פרעה ... הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו

יוסף המשינה למלך (מא, לט-נב)

1. לאיזה תפקיד מינה פרעה את יוסף ? מה ההבדל בינו לבין פרעה ? (רש"י. מא, לט) אתה תהיה על ביתי ועל פידו ישק כל עמי. שיהיו קורין לפרעה מלך
2. פרעה אומר ליוסף: " ... תהיה על ביתי ועל פידו ישק כל עמי רק הכסא אגדל ממך ". מה נתן פרעה ליוסף (שלושה דברים)? (מא, נב) ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף וילבש אותו בגדי שש וישם רבד הזהב על צוארו

המלמד

מתכוננים לפרשה
השוכחות זוכרות

פרשת **מקץ**

3. מה משמעות נתינת טבעת המלך ליוסף ? (רש"י. מא, מב) נתינת טבעת המלך, היא אות למי שנותנה לו, להיות שני לו לגדולה
4. מה פירוש המילה "אברך" (שני פירושים) ? (רש"י. מא, מג) אבא למלכא , אב בחכמה ורך בשנים, אברך לשון ברכים, שהכל היו נכנסין לפניו ויוצאין תחת ידו,
5. איזה שם מצרי נותן פרעה ליוסף ? (מא, מה) צֶפְנַת פֶּעֶנַח
6. מה שם אשתו של יוסף ומיהו אביה ? (מא, מה) אֶסְנַת בַּת פּוּטִי פְּרַע בְּהֵן אֵן
7. בן כמה היה יוסף כשהתמנה למשנה למלך ? (מא, מו) שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
8. כיצד הכין יוסף את ארץ מצרים לשנות הרעב ? (מא, מח-מט) וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל אֶפְרַיִם שְׁבַע שָׁנִים ... וַיִּתֵּן אֶכָּל בְּעָרִים אֶכָּל שָׂדֶה הָעֵיָר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ וַיַּעֲבֹר יוֹסֵף בַּר כַּחֹל הַיָּם
9. ליוסף נולדו שני בנים לפני שנות הרעב. מהם שמות הבנים, ומדוע קרא להם בשם זה? (מא נא-נב) שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עַמְלִי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִי , שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי הִפְרַנִּי אֱלֹהִים בְּאָרֶץ עֲנִי "

שִׁנּוֹת הָרַעֲב (מא, נג-נד)

1. שבע שנות השובע הסתיימו והחלו שבע שנות הרעב. היכן היה הרעב ? (מא, נד) וַיְהִי רָעֵב בְּכָל הָאָרְצוֹת
2. הרעב הגיע גם למצרים. למי פנו העם לבקשת לחם ? (מא, נה) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל פְּרֹעֶה לֵאמֹר פְּרֹעֶה לְכָל מִצְרַיִם לָכוּ אֶל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמֶר לָכֶם תַּעֲשׂוּ
3. מדוע לא השתמשו המצרים באוכל שאספו במשך שנות השבע ? (רש"י. מא, נה) שהרקיבה תבואתם שאצרו, חוץ משל יוסף
4. למי נתן יוסף אוכל בשנות הרעב ? (מא, נו) וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרַיִם
5. מה פירוש המילה "וישבור" ? (רש"י. מא, נו) לשון מכר ולשון קנין

הַמְפָּגֵשׁ בֵּין יוֹסֵף לְאֶזְוִיו (מב, א-כד)

גם בארץ כנען, מקום מושבם של יעקב ובניו, שרר רעב כבד.

1. בפרק מב פסוק א נאמר "וַיָּדָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם", ואילו בפסוק ב הוא אומר לבניו: "הֲנֵה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם". האם יעקב ראה או שמע ? (רש"י. מב, א) ומהיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמע, שנאמר הנה שמעתי וגו', ומהו וירא, ראה באספקלריא של קדש שעדיין יש לו שבר במצרים, ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפירוש שזה יוסף
2. מדוע כתוב "אָחִי יוֹסֵף" ולא כתוב "בני יעקב" ? (רש"י. מב, ג) ולא כתב בני יעקב, מלמד שהיו מתחרטים במכירתו, ונתנו לבם להתנהג עמו באחווה, ולפדותו בכל ממון שיפסקו עליהם
3. מי מבני יעקב לא ירד למצרים ומדוע ? (מב, ג-ד) וְאֶת בְּנֵימִין אָחִי יוֹסֵף לֹא שָׁלַח יַעֲקֹב ... כִּי אָמַר פֶּן יִקְרָאנוּ אֶסּוֹן
4. מדוע פחד יעקב שיקרה לבנימין אסון בדרך ? (רש"י. מב, ד) מכאן שהשטן מקטרג בשעת הסכנה
5. יוסף היה השליט על הארץ, והוא היה המשביר לכל מי שהגיע מחוץ לארץ מצרים. אחי יוסף הגיעו אל יוסף והשתחוו לו. יוסף הכיר אותם, אך הם לא הכירו אותו. כיצד התנהג יוסף כלפי אחיו כאשר ראה אותם ? (מב, ז) וַיִּתְנַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיַּדְבֵּר אִתָּם קִשּׁוֹת

מובא במדרש תנחומא :

ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. אמר יעקב לבניו, אתם גבורין, אתם נאים, אל תכנסו בשער אחד ואל תעמדו במקום אחד, שלא ישלט בכם עין רע. הנה שמעתי כי יש שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם רְדוֹ שְׁמָה. מה רדו, שְׂרָאָה שִׁירְדוֹ שְׁמָה וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּ בְּמִצְרַיִם כַּמְנִין רְדוֹ. רְדוֹ שְׁמָה, שְׁכָל הַלּוֹקַח תְּבוּאָה מִן הַשּׁוּק, יִרְדָּה הִיא לֹא. וַיִּרְדּוּ אֲחֵי יוֹסֵף וְגו'. הִיא לֹא לְכַתֵּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵלָּא שְׁבַתְחֻלָּה לֹא נִהְיָו בּוֹ אַחֻוּה וּמְכֻרֻוּהוּ, וּלְבַסּוּף, הָיוּ מִתְחַרְטִין וְאוֹמְרִים מִתִּי גֵרִד לְמִצְרַיִם וְנִחְזִיר אֲחִינוּ לְאֶבְיָנוּ. וְכִשְׁאָמַר לָהֶם אֲבִיהֶם לִיִּרְד לְמִצְרַיִם, נָתַנו כָּלֶם דַּעַה אַחַת לְהַחְזִירוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימּוֹן, אִף יוֹסֵף יִדְעַה הִיא שְׁאֲחֵי יוֹרְדִין לְמִצְרַיִם לְשָׂבֵר אֶכָּל מַה עָשָׂה הוֹשִׁיב שׁוּמְרִים עַל כָּל הַפְּתָחִים וְאָמַר לָהֶן, רְאוּ, כָּל מִי שִׁיִּכְנֵס לְשָׂבֵר אֶכָּל, כְּתִבּוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְלַעֲרֵב הִבִּיאוּ לִי פְתָקָם. עָשׂוּ כֵן. בֵּינָן שָׂבְאוּ בְנֵי יַעֲקֹב, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִכְנַס בְּשַׁעַר שְׁלוֹ, וְכְתִבּוּ אֶת שְׁמוֹתֵם וְשֵׁם אָבִיהֶם. לַעֲרֵב הִבִּיאוּ פְתָקָם לְפָנֵי יוֹסֵף. זֶה קוֹרָא רְאוּבֵן בֶּן יַעֲקֹב, וְאֶחָד קוֹרָא שְׁמֵעוֹן בֶּן יַעֲקֹב, וְאֶחָד לֵוִי, וְכֵן הַשּׁוֹעֲרִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶת שְׁלוֹ. מִיָּד אָמַר לָהֶן יוֹסֵף, סַתְמּוּ אֶת הָאוֹצְרוֹת וּפְתַחוּ אוֹצֵר אֶחָד, וְנָתַן שְׁמוֹתֵם לְבַעַל הָאוֹצֵר וְאָמַר לוֹ: רְאֵה כְּשִׁיבְאוּ אֲנִשִּׁים אֵלַי לִידְךָ, תִּפְשׂ אוֹתָם וְשַׁגְר אוֹתָם לְפָנֵי. עָבְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְלֹא בָאוּ. מִיָּד נָטַל יוֹסֵף שְׁבָעִים גְּבוּרִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְשַׁגְר בְּשִׁבְלֵם לְבַקֵּר אוֹתָם בְּשׁוּק... מִיָּד תִּפְשׂוּ אוֹתָם וְהִבִּיאוּם לְפָנֵי יוֹסֵף. וַיִּכְרַם וַיִּתְנַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיַּדְבֵּר אִתָּם וְגו', מִלְמַד שֶׁנִּעְשָׂה לָהֶם כְּנִבְרִי.

6. מדוע יוסף הצליח להכיר את אחיו אך הם לא הכירוהו ? (רש"י. מב, ח) שיצא מאצלם בלא חתימת זקן. ועכשיו מצאוהו בחתימת זקן
7. "ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם". האם החלומות נתקיימו ? (רש"י. מב, ט) אשר חלם להם. עליהם, וידע שנתקיימו, שהרי השתחוו לו
8. באיזו האשמה האשים יוסף את אחיו ? (מב, ט) מרגלים אתם
9. "כלנו בני איש אחד נחנו". את מי נתכוונו לכלול בדבריהם ? (רש"י. מב, יא) נצנצה בהם רוח הקדש וכללוהו עמהם, שאף הוא בן אביהם
10. מה לומד רבנו יעקב בעל הטורים שכתוב "נחנו" ? (בעל הטורים מב, יא) ולא אמרו אנחנו רמו שאחד ממנו חסר
11. מדוע התעקש יוסף לטעון שהאחים מרגלים ? מה הבסיס לטענתו ? (רש"י. מב, יב) שהרי נכנסתם בעשרה שערי העיר, למה לא נכנסתם בשער אחד
12. האחים אמרו ליוסף שהם אינם מרגלים, אלא הם שנים עשר אחים, האחד נשאר עם האב והשני איננו. מה דרש יוסף מהאחים על מנת שיוכיחו שהם אינם מרגלים ? (מב, טו) שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם
13. יוסף אסר את האחים לשלושה ימים. מה אמר להם לעשות בתחילה, ומה דורש מהם לאחר שלשה ימים ? (מב, טז) בתחילה אסר את כולם ורק אחד יעלה ולאחר שלשה ימים הוציא את כולם ואסר רק אחד
14. מה הבינו האחים מתוך הצרה שבאה עליהם ? (מב, כא) אבל אשמים אנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על בן באה אלינו הצרה הזאת
15. מי היה "המליץ" ? מהו תפקידו של המליץ ? (רש"י מב, כג) כי כשהיו מדברים עמו היה המליץ ביניהם, היודע לשון עברי ולשון מצרי, והיה מליץ דבריהם ליוסף, ודברי יוסף להם, לכך היו סבורים שאין יוסף מכיר בלשון עברי: המליץ. זה מנשה בנו
16. כיצד ידע יוסף שאחיו חזרו בתשובה על מכירתו ? (רש"י. מב, כד) ששמע שהיו מתחרטין
17. ראובן התרעם על אחיו ואמר: "הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הגה נדרש". האחים לא ידעו שיוסף הבין את כל מה שהם אמרו. מה עשה יוסף כששמע את דברי ראובן ? (מב, כד) ויסב מעליהם ויבך
18. את מי מהאחים מאחיו שם יוסף בכלא ? מדוע ? (רש"י. מב, כה) את שמעון. הוא השליכו לבור, הוא שאמר ללוי הנה בעל החלומות הלזה בא. דבר אחר, נתכוון יוסף להפרידו מלוי, שמא יתיעצו שניהם להרוג אותו

אזוי יוסף וזוורים לארץ כנען (מב, כה-לז)

1. האחים חזרו לארץ כנען. מה ציוה יוסף את עבדיו להחביא בשקים של האחים ? (מב, כה) וימלאו את קליהם בר וליהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך
2. על מי נאמר "ויפתח האחד את שקו" ? מדוע הוא נקרא כך ? (רש"י. מב, כז) ויפתח האחד. הוא לוי שנשאר יחיד משמעון בן זוגו
3. האחים ראו שכספם הושב. מדוע שאלו: "מה זאת עשה אליכם לנו" ? (רש"י. מב, כח) להביאנו לידי עלילה זו, שלא הושב אלא להתעולל עלינו
4. האחים סיפרו ליעקב אביהם את כל מה שקרה להם במצרים ואת הכסף אשר הושב להם. יעקב אבינו סרב לשלוח את בנימין למצרים. כיצד ניסה ראובן לשכנע את יעקב לשלוח את בנימין ? (מב, לז) את שני בני תמיית אם לא אביאנו אליך תנה אותו על ידי ואני אשיבנו אליך
5. מדוע סרב יעקב שהאחים יקחו את בנימין? (מב, לח) כי אחיו מת והוא לבדו נשארו וקראוהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את שיבתי ביגון שאולה
6. יעקב אמר על בנימין: "והוא לבדו נשארו". ליעקב היו עוד הרבה בנים, אם כן מה היתה כוונת יעקב ? (מב, לח). עיינו גם בפרק מד פסוק כ) וינתר הוא לבדו לאמו

הוזרה למצרים עם בנימין (מג, א-טו)

1. הרעב נמשך והמזון בבית יעקב נגמר. יעקב מבקש מבניו לרדת שוב למצרים להביא אוכל. כיצד יהודה משכנע את יעקב לשלוח את בנימין ? (מג, ג) הן העד העד בננו האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם
2. רוח הקודש מנצנצת כל הזמן ביעקב ובניו. הביאו לכך שתי דוגמאות לפחות. (רש"י מב, יא : מג, ח : מג, יד) * כלנו בני איש אחד נחנו. נצנצה בהם רוח הקדש וכללוהו עמהם, שאף הוא בן אביהם * ונחיה. נצנצה בו רוח הקדש, על ידי הליכה זו תחי רוחך, שנאמר ותחי רוח יעקב אביהם * את אחיכם אחר. רוח הקודש נזרקה בו לרבות יוסף
3. יהודה משכנע את יעקב לשלוח את בנימין בהבטחתו "אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך .... וחסאתי לך כל הימים". מה משמעות הערבות "כל הימים" (רש"י מג, ט) לעולם הבא

המלמד

מתכוננים לפרשה
השוכחות זוכרות

גיליון להורים

פרשת מקץ

4. יעקב מסכים שבנימין ירד עם האחים. הוא אומר להם: "קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה...". מהי זמרת הארץ? מדוע נקרא כך? (רש"י. מג, יא) מתורגם מדמשבח בארעא, שהכל מזמרים עליו כשהוא בא לעולם
5. מהו "כסף משנה"? לשם מה בני יעקב צריכים אותו? (רש"י. מג, יב) וכסף משנה. פי שנים כראשון: קחו בידכם. לשבור אוכל שמא הוקר השער

המפגש בין יוסף לבנימין (מג, טז-לד)

1. האחים הגיעו למצרים ועמדו לפני יוסף. מה ציוה יוסף את הממונה על הבית כאשר ראה את בנימין? (מג, טז) הִבֵּא אֶת הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה וּטְבַח טְבַח וְהָכֵן כִּי אֶתִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִדְקָתִים
  2. האחים פחדו כשהובאו לבית יוסף. ממה הם חששו הפעם? (מג, יח) אֲנַחְנוּ מוֹבְאִים לְהִתְגַּלֵּל עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וּלְקַחַת אֶתְנוּ לְעִבָדִים וְאֶת חַמְרֵינוּ
  3. הממונה על בית יוסף מרגיע את האחים ומבשר להם שהקב"ה שלח להם מטמון. יוסף הגיע לביתו בצהרים, האחים נתנו לו את המתנות שהביאו לו מארץ כנען והשתחוּ לו. יוסף שאל לשלום אביהם, ואז ראה את בנימין וברכו: "אלקים יחנך בני". מדוע ברך יוסף דווקא את בנימין במילה "יחנך" מלשון חנינה? (רש"י. מג, כט) בשאר שבטים שמענו חנינה, אשר חנן אלהים את עבדך (כשיעקב מדבר עם עשו), ובנימין עדיין לא נולד, לכך ברכו יוסף בחנינה
  4. בנימין אהב מאוד את יוסף. כיצד אהבתו התבטאה בשמות שנתן לבניו? (רש"י. מג, ל) בלע - שנבלע בין האומות, בכר - שהיה בכור לאמו, אשבאל - ששבאו אל, גרא - שנתגייר באכסניא, נעמן - שהיה נעים ביותר, אחי - אחי היה ראש - וראשי היה, מופים - מפי אבי למד, חופים - שלא ראה חופתי ולא ראיתי אני חופתי, ארד - שירד לבין האומות
  5. יוסף התרגש מהמעמד והולך לחדרו לבכות. לאחר חזרתו, ביקש שיגישו את האוכל. מדוע לא ישבו המצרים עם יוסף והאחים במהלך הסעודה? (רש"י. מג, לב) כי תועבה היא. דבר שנאווי הוא למצרים לאכול את העברים
  6. "ויתמהו האנשים". ממה התפלאו אחי יוסף? (מג, לג) וישבו לפניו הבכור בכבדתו והצעיר כפעתרו
  7. כיצד סידר יוסף את מקומות הישיבה בסעודה? (רש"י. מג, לג) הבכר בכבדתו. מכה בגביע וקורא, ראובן שמעון לוי יהודה יששכר וזבולון בני אם אחת, הסבו כסדר הזה שהוא סדר תולדותיכם, וכן כולם, כיון שהגיע לבנימין, אמר, זה אין לו אם ואני אין לי אם, ישב אצלי
- יוסף נותן מתנות לאחיו ובנימין מקבל פי חמש מאחיו ומביא המדרש: "וישתו וישכרו עמו, עמו שתו אכל חוץ ממנו לא שתו. דאמר רבי לוי כל עשרים ושתים שנה שלא ראה אותן לא טעם טעם יין, אף הן לא טעמו טעם יין עד שראו אותו, הדיא הוא דכתיב: וישתו וישכרו עמו, עמו שתו חוץ ממנו לא שתו."
8. את חלקם של מי, קיבל בנימין בחלוקת המתנות? (רש"י. מג, לד) חלקו עם אחיו, ומשאת יוסף ואסנת, ומנשה ואפרים

גביע יוסף באמתות בנימין (מד, א-יד)

1. מה ציוה יוסף את הממונה על ביתו לעשות לפני צאת האחים לדרך? (מד, א) מֵלֵא אֶת אֲמֹתַחַת הָאֲנָשִׁים אֶכֶל כְּאִשֶׁר יוֹכְלוּן שְׂאֵת וְשִׁים כֶּסֶף אִישׁ בְּפִי אֲמֹתַחַתוֹ וְאֶת גְּבִיעֵי גְבִיעַ הַכֶּסֶף תִּשִׂים בְּפִי אֲמֹתַחַת הַקֶּטָן
2. כאשר האיר הבוקר, שולחו אחי יוסף אל ארצם. מיד אחרי שיצאו מהעיר, יוסף מצוה לרדוף אחריהם בטענה שגנבו מביתו את הגביע: "למה שלמתם רעה תחת טובה?". כיצד ניסו האחים לשכנע את השליח שלא גנבו דבר? (מד, ח) וְאִיךָ נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנָיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב
3. באיזו מידה (דרך) משלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת השתמשו האחים בדבריהם? (רש"י. מד, ח) זה אחד מעשרה קל וחומר האמורים בתורה
4. מה הציעו האחים לשליחו של יוסף אם ימצא הגביע, ומה החליט השליח? (מד, ט) אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתוֹ מִעֲבָדֶיךָ וְמֵת... אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתוֹ יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּים
5. כיצד הסתיר השליח שהוא יודע שהגביע נמצא באמתחת בנימין? (רש"י. מד, יב) בגדול החל. שלא ירגישו שהיה יודע היכן הוא
6. מה עשו האחים כאשר נודע להם שהגביע נמצא באמתחת בנימין? (מד, יג-יד) ויקרעו שמלתם ויעמם איש על חמרו וישבו
7. כיצד לומדים שאחי יוסף היו בעלי זרוע? (רש"י. מד, יג) ויעמם איש על חמורו. בעלי זרוע היו, ולא הוצרכו לסייע זה את זה לטעון
8. כיצד פתח יהודה את דבריו לפני יוסף? השלימו (מד, טז): מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטרך
9. יהודה ויוסף התווכחו על העונש. מה ביקש יהודה ומה החליט יוסף? (מד, טז-יז) הִקְנֵנו עֲבָדִים לְאֲדֹנֶי גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ: ...יוסף מחליט האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד